

DOI 10.31909/26168774.2022-(57)-2

УДК 373.3/5(477.74)«1946/1947»

**SCHOOL EDUCATION IN THE IZMAIL REGION IN 1946–1947
(BASED ON THE MATERIALS OF THE TATARBUNARY REGIONAL NEWSPAPER
«ZNAMIA SOVETOV»)**

**ШКІЛЬНА ОСВІТА В ІЗМАЇЛЬСЬКІЙ ОБЛАСТІ У 1946–1947 РОКАХ
(ЗА МАТЕРІАЛАМИ ГАЗЕТИ ТАТАРБУНАРСЬКОГО РАЙОНУ
«ЗНАМЯ СОВЕТОВ»)**

Маргарита Баишли

кандидат історичних наук

E-mail: mibashly@gmail.com

ORCID: 0000-0003-1519-8139

Researcher ID: AAA-9204-2021

Ізмаїльський державний гуманітарний
університет, Україна

Margaryta Bashly

PhD of Historical Science

E-mail: mibashly@gmail.com

ORCID: 0000-0003-1519-8139

Researcher ID: AAA-9204-2021

Izmail State University of Humanities,
Ukraine

ABSTRACT

In the first post-war years, the accession of the Ukrainian Danube Region to Soviet Ukraine made it necessary to provide education in the conditions of the region's infrastructure destroyed during the Second World War. A large number of measures were taken in the region aimed at normalizing the work of schools, including the repair of buildings, registration of children, search for teachers. Despite some successes, the overall process of restoring public education has been very difficult. In the Izmail region, general compulsory free education was introduced, separate education was introduced, and education began at the age of seven. In addition, unified curricula, programs and textbooks have been approved. These changes in the organization of the educational process were aimed at its integration into the all-Union educational space. For the purpose of analytical review of the state of secondary education in the Tatarbunary district, the main directions of newspaper articles were highlighted: teachers' conferences, reports of the head of the department of public education, the situation of school facilities etc. In schools, constant work was organized to increase the level of academic success. Public education authorities evaluated the effectiveness of the teacher's work depending on the success of students. It is worth noting that the number of Russian-language schools in the region has been gradually increasing. Only at Tatarbunary Secondary School did the subjects be taught in Ukrainian. Educational work occupied a prominent place in the educational process of rural schools in the region. Class teachers in each quarter drew up specific plans aimed at the comprehensive development and upbringing of children. Students were actively involved in community service.. By helping the collective farms harvest and control pests, they actually provided the school with some food.

Key words: Southern Bessarabia, Tatarbunary district, «Znamia Sovetov», school education, press.

Постановка проблеми й актуальність дослідження. Питання розвитку шкільної освіти на території Південної України неодноразово досліджувалися вітчизняними істориками. Однак, залишились поза увагою питання реорганізації роботи шкіл окремих районів українського Придунав'я на шляху перебудови. Засоби масової інформації, особливо преса, є важливим чинником, що впливає на формування суспільної думки, а також є відображенням соціальних, політичних та культурних процесів суспільства. Це

стосується, зокрема, і показу особливостей розвитку шкільної освіти в перші повоєнні роки на сторінках періодичних видань.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Історіографія освіти та шкільництва Півдня України представлена широким спектром наукових праць – монографій та дисертацій, дотичних до теми нашого дослідження. Щодо регіону українського Придунав'я або Південної Бессарабії – тут потрібно виділити праці кількох наших сучасників. В цьому напрямку вдало працюють Л. Березівська, Грибенік, Г. Маринченко, В. Ревенко, Л. Циганенко та багато інших дослідників. Процес відбудови шкіл та відновлення навчального процесу на місцях у перші повоєнні роки за матеріалами архівів південних областей розкриває наукова розвідка Г. Маринченко та В. Ревенко (Г. Маринченко, 2018). Політику радянської влади в освітній сфері в поліетнічному краї в повоєнний період аналізує І. Долголенко (Долголенко, 2017). І. Татарко аналізує культурний та освітній розвиток болгарських сіл Ізмаїльської області в період 1944-1954 рр. (Татарко, 2015). Становлення історичної освіти в регіоні розкрито у статті Л. Циганенко (Циганенко Л., 2015). Дослідження О. Ільїна визначає особливості освітньої політики в Ізмаїльській області як інструменту формування радянської ідентичності (Ільїн, 2019). Однак, у сучасній історіографії відсутні аналітичні дослідження періодичних видань, як джерел вивчення розвитку шкільної освіти українського Придунав'я 50-х рр. ХХ ст.

Метою статті є аналіз розвитку шкільної освіти в Татарбунарському районі в період з 1944 по 1947 рр. та відбиття цього процесу на шпальтах районної газети «Знамя Советов» («Знамя Советов» – рос. – авт). Для досягнення поставленої мети до дослідження було залучено архівні матеріали, що зберігаються в фондах Комунальної установи «Ізмаїльський архів», а також номери газети «Знамя Советов» за 1945 – 1947 рр., які зберігаються в фондах вказаної установи.

Виклад основного матеріалу. Історія українського Придунав'я багатогранна й унікальна. Велика кількість етносів упродовж століть мирно співіснували на цій території, взаємозбагачуючи культуру та традиції одне одного. Це регіон з унікальними географічними, історичними та етнічними особливостями (спільний кордон з Республікою Молдова та Румунією, наявність великих річок - Дунаю та Дністра, приморське розташування). Середина 40-их років ХХ століття ознаменована низкою подій, які вирішили долю краю не на одне десятиліття вперед. Так, після приєднання Бессарабії до СРСР місцеве населення інтенсивно пережило за декілька років все те, що на решті території Радянського Союзу відбувається протягом 30 років (колективізація, індустріалізація і культурна революція). Впровадження радянської освітньої моделі в Ізмаїльській області мало свої особливості, зумовлені поліетнічністю краю та попереднім перебуванням його території в складі королівської Румунії.

Становище школи у перші повоєнні роки можна назвати кризовим, хоча в жодних офіційних документах цей термін не використовувався. Прояв кризи спостерігався у матеріально-побутовій, кадровій та духовній сферах. У 1945-1946 рр. у Ізмаїльській області було здійснено великий обсяг заходів, спрямованих на нормалізацію роботи шкіл, у т. ч. на ремонт будівель, облік дітей, пошук педагогічних кадрів. Незважаючи на деякі успіхи, загалом процес відновлення народної освіти був дуже складним.

Розбудова радянської системи шкільної освіти в Ізмаїльській області відбувалася відповідно до постанови РНК УРСР № 1594 від 21 листопада 1944 р. «Про підготовку шкіл західних областей УРСР до 1944/45 навчального року» (КУІА. Ф. Р-470. Оп. 1. Спр. 3: 88-89), а її подальший розвиток керувався відповідними постановами РНК УРСР: постановою № 1896 від 24 жовтня 1946 р. «Про стан роботи шкіл західних і Закарпатської областей УРСР» (КУІА. Ф. Р-470. Оп.1. Спр. 6: 102-115); постановою № 785 від 31 травня 1947 р. «Про підготовку початкових, семирічних і середніх шкіл УРСР до нового 1947/48 навчального року» (КУІА. Ф. Р-470. Оп. 1. Спр. 7: 30-44). У 1943 р. було затверджено «Правила для учнів». Випускні іспити у четвертому та сьомому класах та іспити на атестат

зрілості у десятому проводились на підставі постанови РНК СРСР від 21 червня 1944 р. «Про заходи до поліпшення якості навчання в школі». Відповідно до цієї постанови, десятикласники, які склали іспит, отримують атестат зрілості, а відмінники - золоті медалі (Романець, 2015: 119). Відповідно до державної постанови «Про введення цифрової п'ятибальної системи оцінки успішності та поведінки учнів початкової, семирічної і середньої школи» (1944) відбулася заміна словесної системи оцінювання успішності учнів бальною.

Дослідник Л. Романець у статті «Організація та зміст навчально-виховної роботи у загальноосвітніх школах повоєнної України» відмічає, що 1944–1950 роки – «один із складних періодів у розвитку системи народної освіти. Державна політика в галузі освіти в цей період полягала у відновленні мережі шкіл з урахуванням особливостей регіонів, поповненні системи освіти педагогічними кадрами, політизації навчально-виховної роботи школи (Романець, 2015: 118–125). Партійні та радянські органи влади багато уваги приділили якнайшвидшому налагодженню шкільної справи. В Ізмаїльській області була запроваджена загальна обов'язкова безкоштовна освіта, введено роздільне навчання, встановлено початок навчання із семирічного віку. Крім цього, були затверджені єдині навчальні плани, програми та підручники. Ці зміни в організації навчального процесу в Ізмаїльській області були спрямовані на її інтеграцію в загальносоюзний освітній простір.

Серед навчальних закладів Ізмаїльської області відновило роботу 316 шкіл, із них 271 заклад було розташовано у сільській місцевості. Вже на початку жовтня 1944 року у Татарбунарському районі відкрилися початкова та семирічна школи, на базі яких почали функціонувати класи сільської молоді. Так, у 1945-1946 н. р. у районі діяло 18 шкіл (Знамя советов. 1946. № 20). Також, на теренах Татарбунарщини було додатково створено 14 шкіл лікнепу. Перед редакцією районної газети постало завдання систематично висвітлювати питання приведення шкільної освіти у відповідність до соціально-економічних орієнтирів країни.

Органом Татарбунарського райкому КП(б)У й Татарбунарської ради депутатів трудящих була районна газета «Знамя Советов», яка почала виходити з червня 1945 року. Спочатку газета видавалась на папері досить поганої якості, на одному аркуші з двостороннім друком. Тираж газети коливався в межах від 500 до 1 500 екземплярів. До червня 1946 р. редактором газети був Б. Фісун, а після посаду відповідального редактора обійняв А. Мальцев. Задля аналітичного огляду висвітлення стану середньої освіти на території Татарбунарського району було виокремлено основні напрями газетних статей, на які звертаємо увагу: конференції учителів, звітні публікації завідувача відділу народної освіти, становище матеріальної бази шкіл тощо.

У перші повоєнні роки приєднання українського Придунав'я до Радянської України постала необхідність забезпечення здійснення освіти в умовах зруйнованої під час Другої світової війни інфраструктури краю. Бракувало підручників, наочних посібників, нерідко доводилося проводити заняття у неопалених класах. Не вистачало вчительських кадрів. У період румунської окупації краю Аккерманський учительський інститут не працював. Його роботу відновили лише 1 вересня 1944 р. під назвою Білгород-Дністровський учительський інститут. Підготовка студентів у цей період передбачала 2-річне навчання, після чого випускники отримували кваліфікацію «вчителя 5-7 класів» з історії; фізики і математики; російської та української мови і літератури. В 1944 р. функціонувало 2 курси та підготовче однорічне відділення. Перший випуск відбувся влітку 1945 р. Оскільки у краї бракувало вчительських кадрів, вже у січні 1945 р. було створено заочне відділення. Траплялися окремі випадки скороченого терміну навчання (екстернату). Однак, кількість студентів у 1945-46 н.р. була трохи більшою 120 осіб, у наступному навчальному році – 136 (Циганенко, 2020: 5). Випускники інституту отримували розподіл на роботу у різні райони Ізмаїльської області (Білгород-Дністровський, Саратський, Татарбунарський, Кілійський, Арцизький, Лиманський, Суворівський та ін.).

Scientific Bulletin of the Izmil State University of Humanities.
Section Historical Sciences. Issue 57

У наказі Міністерства освіти УРСР від 10 липня 1947 р. говорилось про незадовільну роботу обласних відділів освіти у справі підвищення кваліфікації керівних кадрів, у якому згадувалась й Ізмаїльська область. Однак, у місцевій газеті зустрічаємо статтю, що у Татарбунарському районі спостерігалось не лише зростання кількості вчителів, а й процес поліпшення їхньої професійної підготовки. На 1947 - 1948 навчальний рік до районного відділу народної освіти прибули 49 вчителів. Якщо, у попередньому році всього лише 5 вчителів було з вищою освітою, то тепер вже 10 осіб. Кількість з незакінченою вищою освітою збільшилась від 14 до 26 осіб (Знамя советов. 1947. № 51).

На початку 1946–1947 н.р. все ще не всі учні були охоплені навчанням. Таку ситуацію поглибив голод та матеріальна скрута. Особливо складною була праця сільських педагогів у ці роки. Наприклад, у спогадах жителів с. Баштанівка залишились згадки про директорку школи Віру Володимирівну Кислу, яка їздила до райцентру (м. Татарбунари) за продуктами харчування для школярів. Вона була директором школи з 1946 по 1949 рр., у які навчались 85 дітей різного віку (1934 – 1938 р.н.). Для учнів бідняків в школі варили суп, якщо можна було це назвати супом (на відро води жменя крупи). Діти, які вже були не в змозі приходити до школи, вона носила їжу додому. Багато зусиль прикладали директор і вчителі щоб учні змогли продовжувати навчання. У 1948 році сім класів закінчили 5 учнів.

Поряд із цим у школах організовувалась постійна боротьба за підвищення успішності навчання, яка наповнювалась формалізмом і казенщиною. Органи народної освіти оцінювали ефективність роботи вчителя залежно від успішності учнів. Так, у газеті «Знамя Советов» від 20 травня 1946 р. публікується стаття про підсумки проведення екзаменів у випускних класах: «У шкiлах нашого району учительські колективи добре підготувалися до проведення іспитів. Ще задовго до випробувань вчителька т. Костриця ретельно готувала дітей до них. Її праця не пропала даремно. 25 учнів її класу були допущені до іспиту та успішно здали його, і 13 з них отримали по даним предметам четвірки та п'ятірки. У шостому класі Татарбунарської середньої школи, де класний керівник вчителька Митрохіна П.І., з 24 учнів, які допущені та склали іспити, 15 отримали оцінки на п'ять і чотири. Організовано проходять випробування у Струмокській та Дмитрівській семирічних школах. На жаль, у районі є й такі школи, як Борисівська (директор т. Цуркан С.С.), де вчительський колектив до іспитів підготувався погано. Екзаменаційні документи оформляють недбало. Неорганізовано проходять іспити і в Нерушайській семирічній школі (директор т. Первун А.К.). Також, погану підготовку до іспитів було проведено також у Лиманській школі, де директор тов. Федченко О.О.» (Знамя советов. 1946. № 20).

З випуску газети за червень 1947 р. дізнаємося, що «за попередніми даними з 3000 учнів понад 2500 переведено до наступних класів. Найкращих результатів досягли: Новоселицька початкова школа (зав. школою Калашнікова М.Ф.), Білоліська семирічна школа (директор школи Баган Ф.Я.) Татарбунарська середня школа (в.о. директора школи Петкова В.А.) Лиманська семирічна школа (в.о. директора школи Нагоса А.Х.). 410 учнів 4, 7, 10 класів, допущені до державних іспитів, на перші три іспити з'явилися всі, втім 178 їх склали іспит на оцінки 5 і 4. За 5,6,8 і 9 класами переведені випробування тримають 248 учнів» (Знамя советов. 1947. № 24).

Мовна політика Радянського Союзу відобразилася і в освітній сфері, в тому числі й на освіті поліетнічного українського Придунав'я. Варто відзначити, що поступово збільшувалася кількість російськомовних шкіл в регіоні. Наприклад, у селі Дельжилер (Дмитрівка) Татарбунарського району, яке було засновано в 1818 р. болгарськими поселенцями школа також відновила навчання російською мовою. Перший випуск Дмитрівської семирічної школи був у 1950 році. У ньому було 11 випускників. Це були і перші кваліфіковані фахівці села. Лише в Татарбунарському середньому учбовому закладі викладання предметів здійснювалось українською мовою.

Окремим напрямом у ході висвітлення реформи освіти стала матеріальна база. У газетних статтях її описували директори шкіл та завідувачі районними відділами народної

освіти. Наприклад, завідувач районного відділу народної освіти акцентував увагу перебудови школи на зміцненні шкільної навчально-матеріальної бази. У районній газеті зустрічаємо публікації, які висвітлювали результати ремонтних робіт у школах. Більшу допомогу школам надавала сільська громада.

Чільне місце у навчальному процесі сільських шкіл області займала виховна робота. Класні керівники кожної чверті складали конкретні плани, спрямовані на всебічний розвиток та виховання дітей. Протягом року в школах проводилося виховні заходи, які були приурочені важливим подіям: Дню Перемоги, річницям з дня народження видатних літераторів тощо. Про посилення ідейно-виховної роботи вчителів серед учнів постійно наголошувалося вищим керівництвом. Так, на вчительській конференції 28-29 серпня 1946 р. другим питання у порядку денному було «про підняття ідейно-політичного рівня та навчально-виховної роботи школи». Секретар РК КП(б)У т. Чурсин говорив про те, що «Вчитель покликаний допомагати партії вести політичну роботу у широких масах, рухати вперед їх інтелектуальний та моральний розвиток, ідейно збагачувати їх життя» (Знамя советов. 1946. № 32).

На підставі рішень ЦК ВКП (б) та ЦК КП(б)У по питанням ідеологічної роботи, а також у зв'язку з постановою ЦК КП(б)У, колектив вчителів школи с. Білолісся взяли на себе наступні зобов'язання : посилити виховну роботу серед батьків школярів та за їх допомоги домогтися 100% відвідування учнями школи; уроки проводити якісно, використовуючи наочність, розгорнути позакласну та позашкільну роботу з учнями. Для цього організувати гурток юних натуралістів, а також літературний, драматичний та фізкультурний. Поліпшити роботу бібліотеки; брати активну участь у громадській роботі села та колгоспів. Ширше розгорнути гурткову роботу серед сільської молоді тощо (Знамя советов. 1947. № 60).

Учні активно залучалися до громадсько-корисної роботи. Допомагаючи колгоспам збирати врожай та боротися зі шкідниками, фактично вони частково забезпечували школу продуктами харчування. Так, з перших днів збору врожаю директори Білоліського та Струмківського детдомів організували своїх вихованців на збір колосків. Зі скошеної ділянки діти підбирали втрачені колоски. Учні району активно допомагали колгоспникам знищувати сільськогосподарських шкідників – мишей, ховрахів та ін. гризунів. За літній період ними було знищено 48 592 ховрахів (Знамя советов. 1947. № 51). З дітей, залежно від віку та виду робіт, навіть формувалися окремі бригади, які працювали по 6–8 годин на добу.

Основні **висновки**, до яких дійшла авторка при аналізі матеріалів газети. Вивчення питань освіти вкрай необхідне для реалізації комплексних досліджень повсякденного життя населення. У досліджуваній період проводилася значна робота з покращення їхньої матеріально-технічної бази шкіл, розв'язувалися кадрові проблеми, підвищувався освітній рівень учителів області. За перші повоєнні роки в Татарбунарському районі було відновлено 17 шкіл, де працювали 150 вчителів. Станом на 1 вересня 1948 р. у школах району навчалася 4212 дітей. Чільне місце у навчальному процесі займала ідейно-виховна робота. У подальшому планується дослідити, як саме видозмінювалася сформована у середині ХХ ст. система шкільної освіти.

ДЖЕРЕЛА І ЛІТЕРАТУРА

- Знамя советов. 1946. № 20
- Знамя советов. 1946. № 32
- Знамя советов. 1947. № 24
- Знамя советов. 1947. № 51.
- Знамя советов. 1947. № 60.

Scientific Bulletin of the Izmil State University of Humanities.
Section Historical Sciences. Issue 57

Ізмаїльський державний гуманітарний університет: сторінки історії. Збірник документів. Том 1 : 1940-1965 рр. / Упорядники: Л. Ф. Циганенко, Я. В. Кічук, В. В. Дроздов та інші ; головний редактор Л. Ф. Циганенко. 2-ге вид., переробл. і доповн. Ізмаїл : РВВ ІДГУ, 2020. 276 с.

Ільїн О. Шкільна освіта як засіб ідеологічного впливу на міське населення Ізмаїльської області УРСР (1944-1954 рр.). *Zaporizhzhia Historical Review*. 2019. № 53(1). С. 170-176.

Комунальна установа «Ізмаїльський архів» (далі – КУІА), ф. Р-470, оп. 1, спр. 3, 110 арк.

КУІА, ф. Р-470, оп. 1, спр. 6, 146 арк.

КУІА, ф. Р-470, оп. 1, спр. 7, 119 арк.

Маринченко Г.М., Ревенко В.В. Стан шкільної освіти України в повоєнні роки: проблеми та шляхи вирішення (за матеріалами південних областей України). *Web of Scholar. International Academy journal*. 2018. № 2(20). Vol.5. С. 112-115

Романець Л.М. Організація та зміст навчально-виховної роботи в загальноосвітніх школах повоєнної України (1944 – середини 1950-х рр.). *Освіта, наука і культура на Поділлі. Т. 22: Збірник наукових праць. Кам'янець-Подільський*, 2015. С. 118-125.

Татарко І.І. Соціально-економічний та культурно-освітній розвиток болгарського населення Ізмаїльської області УРСР та півдня МРСР у 1944-1954 рр. *Гілея: Науковий вісник*. 2015. № 101. С. 80-84.

Циганенко Л.Ф. Становлення історичної освіти в Подунав'ї (1940-1950 рр.). *Дунайські наукові читання: європейський вимір і регіональний контекст: міжнародна науково-практична конференція, м. Ізмаїл, 15-17 жовтня 2015 р.* Ізмаїл: СМІЛ, 2015. С. 80-84.

REFERENCES

Il'yin, O. (2019). Shkil'na osvita yak zasib ideolohichnoho vplyvu na mis'ke naseleння Izmayil's'koyi oblasti URSR (1944-1954 rr.). [School Education as a Method of Ideological Influence on the Urban Population of the Izmil Region of the UkrSSR (1944-1954)]. *Zaporizhzhia Historical Review*. № 53(1). P. 170-176. [in Ukrainian].

Izmayil's'kyu derzhavnyy humanitarnyy universytet: storinky istoriyi. (2020). Zbirnyk dokumentiv. Tom 1 : 1940-1965 rr. / Uporyadnyky: L. F. Tsyhanenko, Ya. V. Kichuk, V. V. Drozdov ta inshi; holovnyy redaktor L. F. Tsyhanenko. 2-he vyd., pererobl. i dopovn. Izmayil : RVV IDHU. 276 p. [in Ukrainian].

Komunalna ustanova «Izmail'skyi arkhiv» (dali KUIA). F. P-470, Op.1, Spr. 3

KUIA. F. P-470, Op.1, Spr. 7

KUIA. F. P-470, Op.1, Spr. 6

Marynchenko H.M., Revenko V.V. (2018). Stan shkil'noyi osvity Ukrayiny v povoyenni roky: problemy ta shlyakhy vyrishennya (za materialamy pivdennykh oblastey Ukrayiny). [The state of school education in Ukraine in the postwar years: problems and solutions (based on the materials of the southern regions of Ukraine).] *Web of Scholar. International Academy journal*. №2(20). Vol. 5. P. 112-115. [in Ukrainian].

Romanets' L.M. (2015). Orhanizatsiya ta zmist navchal'no-vykhovnoyi roboty v zahal'noosvitnikh shkolakh povoyennoyi Ukrayiny (1944 – seredyny 1950-kh rr.). [Organization and content of educational work in secondary schools of postwar Ukraine (1944 – mid-1950s)] *Osvita, nauka i kul'tura na Podilli. T. 22: Zbirnyk naukovykh prats'*. [Education, science and culture in Podolya, 22]. Kam'yanets'-Podil's'kyu. P. 118-125. [in Ukrainian].

Tatarko I.I. (2015). Sotsialno-ekonomichnyi ta kulturno-osvitnii rozvytok bolharskoho naseleння Izmail'skoi oblasti URSR ta pivdnia MRSR u 1944-1954 rr. [Social, economic and educational development of the Bulgarian population of the Izmil region of the USSR and of the South of the MRSD in 1944-1954]. *Hileia: Naukovyi visnyk* [Gileya: Scientific Bulletin]. № 101. P. 80-84. [in Ukrainian].

Tsyhanenko L.F. (2015). Stanovlennya istorychnoyi osvity v Podunav'yi (1940-1950 rr.). [Formation of historical education in Ukrainian Danube Region. (1940-1950)]. *Dunays'ki naukovi chytannya: yevropeys'kyi vymir i rehional'nyu kontekst: mizhnarodna naukovo-praktychna konferentsiya, m. Izmayil, 15-17 zhovtnya 2015 r.* [Danube scientific readings: European dimension and regional context: materials of scientific and practical conference (october 15–17, 2015)]. Izmayil: SMYL. P. 80-84. [in Ukrainian].

Znamia sovetov. 1947. № 51.

Znamia sovetov. 1946. № 20

Znamia sovetov. 1946. № 32

Znamia sovetov. 1947. № 24

Znamia sovetov. 1947. № 60.

АНОТАЦІЯ

У перші повоєнні роки приєднання українського Придунав'я до Радянської України постала необхідність забезпечення здійснення освіти в умовах зруйнованої під час Другої світової війни інфраструктури краю. В регіоні було здійснено великий обсяг заходів, спрямованих на нормалізацію роботи шкіл, у т. ч. на ремонт будівель, облік дітей, пошук педагогічних кадрів. Незважаючи на деякі успіхи, загалом процес відновлення народної освіти був дуже складним. В Ізмаїльській області була запроваджена загальна обов'язкова безкоштовна освіта, введено роздільне навчання, встановлено початок навчання із семирічного віку. Крім цього, були затверджені єдині навчальні плани, програми та підручники. Ці зміни в організації навчального процесу були спрямовані на її інтеграцію в загальносоюзний освітній простір. Задля аналітичного огляду висвітлення стану середньої освіти на території Татарбунарського району було виокремлено основні напрями газетних статей, на які звертаємо увагу: конференції учителів, звітні публікації завідувача відділу народної освіти, становище матеріальної бази шкіл тощо. У школах організовувалась постійна робота щодо підвищення рівня успішності навчання. Органи народної освіти оцінювали ефективність роботи вчителя залежно від успішності учнів. Варто відзначити, що поступово збільшувалася кількість російськомовних шкіл в регіоні. Лише в Татарбунарського середньому учбовому закладі викладання предметів здійснювалося українською мовою. Чільне місце у навчальному процесі сільських шкіл області займала виховна робота. Класні керівники кожної чверті складали конкретні плани, спрямовані на всебічний розвиток та виховання дітей. Учні активно залучалися до громадсько-корисної роботи. Допмагаючи колгоспам збирати врожай та боротися зі шкідниками, фактично вони частково забезпечували школу продуктами харчування.

Ключові слова: Південна Бессарабія, Татарбунарський район, «Знамя Советов», шкільна освіта, преса.